

PAM

Palvelualojen
ammattiliitto
Servicefacket

Näkökulmia työvoimapulaan syyskuu 2021

Työvoimapula

- Työvoimapulassa on kysymys usein siitä, miten työmarkkinoilla tietyn osaamisen kysyntä ja tarjonta vastaavat. *Työvoimapula* voi tarkoittaa sitä, että vahvan talouskasvun aikana työvoiman kysyntä on niin suurta, että se ylittää käytettävissä olevan työvoiman määrän laajasti ja monilla aloilla samanaikaisesti. (Toisaalta voi olla niinkin, että heikommassa suhdannetilanteessa havaitaan *rekrytointiongelmia*, jolloin avoimet työpaikat ja työttömät eivät kohta toisiaan.)
- Ravintola-alan työvoimapulaan sopisi parhaiten määrittely, että avoimien työpaikkojen täyttäminen on ongelmallista käytössä olevalla palkkatasolla ja työehdoilla. Vaikeudet paikkojen täyttämisessä liittyvät nimenomaan työsuhteissa tarjottaviin työehtoihin.
- Työvoimapulasta seuraa usein palkkojen nousu, joka tasapainottaa työvoiman tarjonnan ja kysynnän lähemmäksi toisiaan. Jos avoimeen työpaikkaa haetaan työntekijää liian alhaisella palkalla löytyneeseen tasapainoon nähden, ei työntekijää lähtökohtaisesti voikaan löytää. Tämä tarkoittaa, ettei ilman palkkojen nousua voi työvoimapulasta selvitä.

Ks. Ohto Kanninen, Seija Ilmakunnas, Tomi Husa: Onko työvoimapula totta? (Palkansaajien tutkimuslaitos 2013)

Avoimien paikkojen täyttämisen tehokkuutta selittää:

- Työttömien ja työpaikkojen yhteensopivuus (työnhakijoiden osaaminen ja paikkojen vaatimukset eivät kohta)
- Työvoiman liikkuvuus (työpaikat ja työnhakijat eri alueilla)
- Informaation saanti (avoimista työpaikoista)
- Palkanmuodostus (kaikki työnantajat eivät halua maksaa markkinapalkkaa paremmin työvoiman saamiseksi ja heille tulee rekrytointiongelmia)
- Palkkatarjousten ja ns.kynnyspalkkojen suhde l. kannustimet (riski olemassa erityisesti matalapalkkaisissa ja osa-aikaisissa töissä paljolti asumiskustannusten vuoksi)
- Suuri työntekijöiden vaihtuvuus alalla (Enemmän rekrytointeja, enemmän kustannuksia ja useammin rekrytointiongelmia)
- Työnantajakuvat (hyvämaineiset työnantajat saavat hakemukset, huonomaineiset eivät saa paikkojaan täytetyksi)

Ks. Ohto Kanninen, Seija Ilmakunnas, Tomi Husa: Onko työvoimapula totta? (Palkansaajien tutkimuslaitos 2013)

Koronan aiheuttama resurssien uudelleenjakko

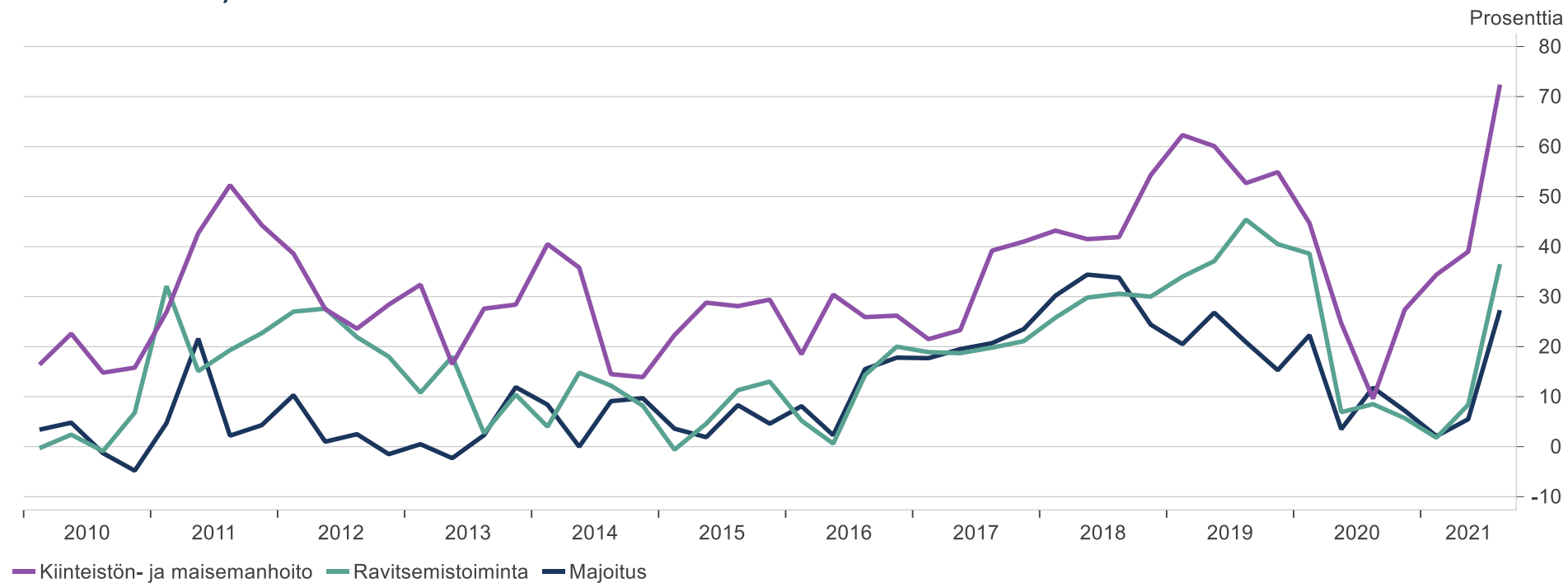
- Korona on aiheuttanut resurssien uudelleen jakautumista poikkeuksellisesti toimialojen välillä.
- Elintarvikekauppa on hyötynyt esimerkiksi ravintolaruokailun vähenemisestä. Kysyntä on kaupassa kasvanut ja siten myös työvoiman tarve, jota on vapautunut ravintola-alalta. Näistä siirtymistä ei kuitenkaan vielä löydy tutkimusta/tilastoa.
- Resurssien uudelleenjakoa on muissakin maissa kuten Britanniassa ja Yhdysvalloissa.

Labour market reallocation in the wake of Covid-19

Lena Anayi, Jose Maria Barrero, Nicholas Bloom, Philip Bunn, Steven Davis, Julia Leather, Brent Meyer, Myrto Oikonomou, Emil Mihaylov, Paul Mizen, Gregory Thwaites 13 August 2021

The Covid-19 pandemic hit some firms and sectors especially hard. As economies bounce back, a key question is whether the recovery will re-employ all of the workers shed during the downturn, and whether they will go back to similar jobs. Using data from the Decision Maker Panel survey of UK businesses and the Survey of Business Uncertainty in the US, this column examines the ongoing impact of the Covid shock on cross-firm resource reallocation, summing the pandemic's effects thus far and firms' expectations for future reallocation of jobs and sales. The combined backward and forward-looking rate of job reallocation has roughly doubled in both countries, and sales reallocation has risen by even more, particularly in the UK. Businesses expect this accelerated pace of reallocation to persist into 2022, which raises the chance that mismatch unemployment will slow recovery in the medium term.

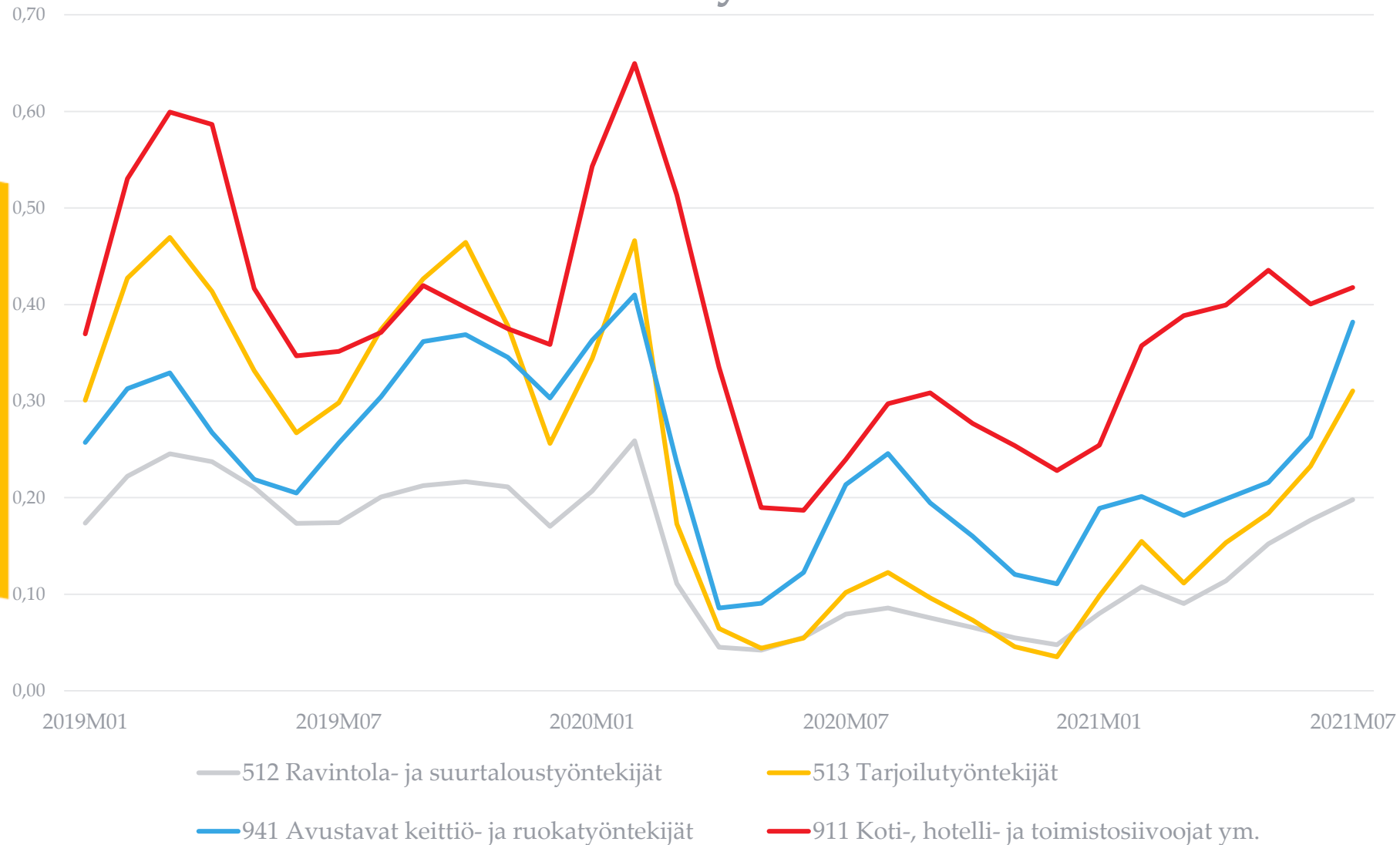
Euroopan komission yrityskyselyt, liiketoimintaa rajoittavat tekijät: työvoiman puute (prosenttia vastaajista, kausitasoitettu)

MACROBOND

Euroopan komission yrityskyselyiden perusteella Suomessa ravitsemistoiminnan työvoimapula alkaa olemaan lähellä vuoden 2019 tasoa. Huomattavaa on, että kiinteistö- ja maisemanhoidon toimialan yritykset pitävät työvoiman puutetta liiketoimintaa rajoittavana tekijänä merkittävästi useammin kuin yritykset ravitsemistoiminnassa.

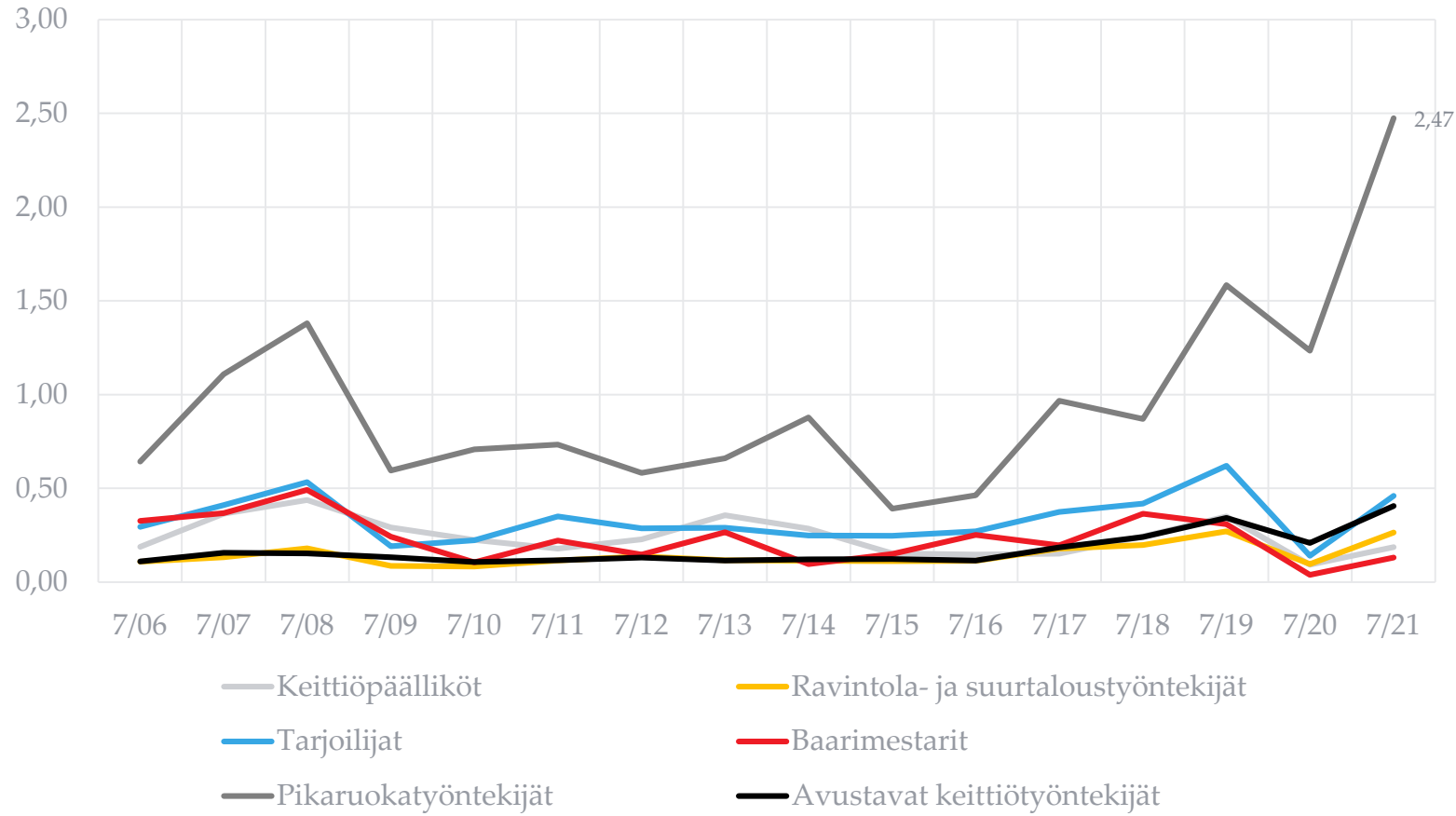
Avoimet työpaikat työtöntä työnhakijaa kohden eräissä ammattiryhmissä (Lähde: TEM)

TEM:n rekistereiden perusteella työvoimapula ei ole tässä näkyvissä ammateissa vielä poikkeuksellinen. Toki suunta on nähtävissä.

Avoimet työpaikat työtöntä kohden eräissä mara- alan ammateissa heinäkuussa 2006-2021

Lähde: TEM

Heinäkuussa pikaruokatyöntekijöille oli paikkoja hyvin runsaasti tarjolla (2,47 paikkaa työtöntä kohden).

Muutoin tilanne oli jokseenkin sama kuin vuonna 2019 ja joidenkin mara-alan ammattiryhmien kohdalla jopa parempi.

Pulaa tekijöistä oli sellaisissa ammateissa kuten puhelinmyyjä ja suoramyymä (ei näy oheisessa kaaviossa). Niissä tilanne on ollut krooninen jo vuosia. Syynä huonot työehdot ja raskas työ.

Miksi ravintola-alan ei houkuttele työttömiä?

- Vuonna 2019 tehdyn THL:n selvityksen mukaan:
 - ravintola-alan vetovoimaisuutta heikentävät kuormittava ja kiireinen työ, heikot työehdot ja huono johtaminen.
 - Vetovoimaisuutta lisää se, että saa työskennellä hyvän tuotteen parissa, saa palvella asiakkaita ja että saa kuulua yhteisöihin.
 - THL:n selvityksessä käy ilmi myös, että keski-ikäiset, pitkään työttömänä olleet ihmiset eivät nähneet ravintola-alaa ja erityisesti pikaruokaravintoloita vartenotettavina työpaikkoina.
 - Haastateltavien mukaan myöskään työhön ottava porras ei useampien haastateltavien mukaan näe keski-ikäisiä, pitkään työttömänä olleita ihmisiä vartenotettavina työntekijöinä.
 - Työ ravintola-alalla koetaan usein niin kuormittavaksi, ettei oman työkyvyn uskota riittävän siitä suoriutumiseen.

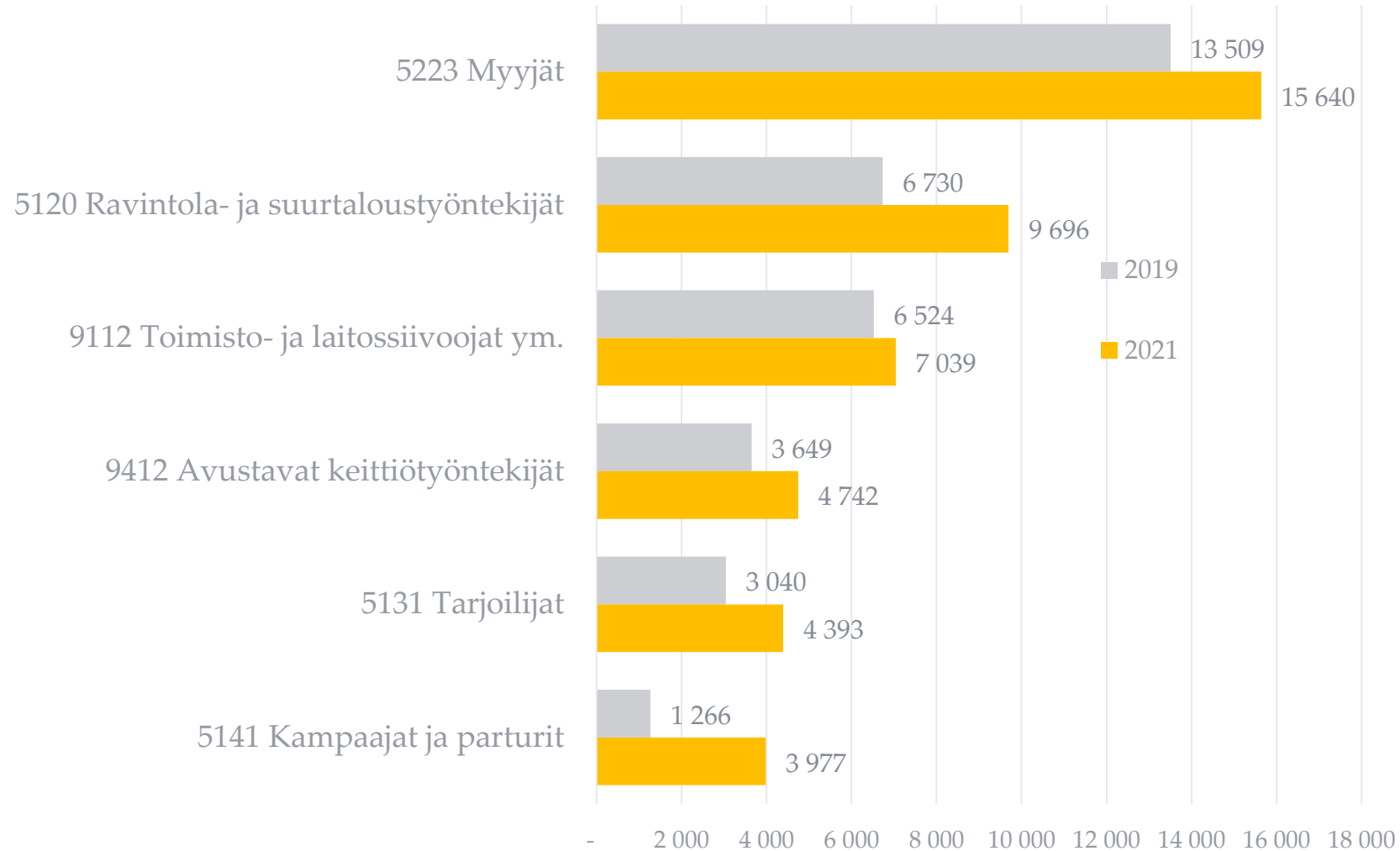
Punainen väri kertoo, että heinäkuussa ko. ammattiryhmässä maakunnassa avoimien paikkojen määrä oli vähintään yhtä suuri kuin työttömänä olleiden ammattiryhmän työntekijöiden määrä. Alla on verrattu tilannetta heinäkuussa 2021 ja 2019. Heinäkuussa 2021 avoimien paikkojen määrä ylitti työttömien hakijoiden määrän maakunnittain laajemmin ainakin alla näkyvissä mara-alan ammateissa kuin vuonna 2019. (Lähde: TEM)

2019

2021

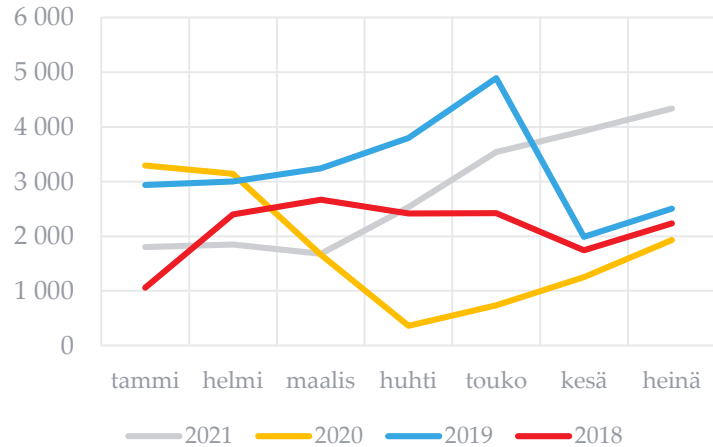
	2019					2021				
	5120 Ravintola- ja suurtaloustyöntekijät	5131 Tarjoilijat	5246 Kahvila- ja baarimyyjät	9411 Pikaruokatyöntekijät	9412 Avustavat keittiötyöntekijät	5120 Ravintola- ja suurtaloustyöntekijät	5131 Tarjoilijat	5246 Kahvila- ja baarimyyjät	9411 Pikaruokatyöntekijät	9412 Avustavat keittiötyöntekijät
KOKO MAA	0,43	0,91	0,77	2,71	0,53	0,45	0,83	0,72	4,62	0,72
MK01 Uusimaa	0,69	1,11	1,20	2,81	0,57	0,31	0,44	0,44	3,83	0,25
MK02 Varsinais-Suomi	0,27	0,72	0,73	3,25	0,26	0,47	0,70	0,70	6,45	0,94
MK04 Satakunta	0,31	0,35	0,51	1,14	0,27	0,43	1,40	0,52	2,83	0,86
MK05 Kanta-Häme	0,32	0,44	1,03		0,46	0,40	1,33	1,00		1,37
MK06 Pirkanmaa	0,29	0,39	0,60	1,00	0,48	0,59	0,99	0,75	5,06	1,13
MK07 Päijät-Häme	0,22	0,73	0,64	1,10	0,28	0,56	0,87	0,90	2,57	0,56
MK08 Kymenlaakso	0,17	0,65	0,38		0,47	0,29	0,58	0,89		0,72
MK09 Etelä-Karjala	0,20	0,53	0,32		0,41	0,29	0,49	0,90		0,49
MK10 Etelä-Savo	0,38	0,98	0,33		0,63	1,13	1,84	0,88	1,40	0,73
MK11 Pohjois-Savo	0,43	1,06	0,56	3,00	0,87	0,74	1,35	1,40	2,38	1,57
MK12 Pohjois-Karjala	0,13	0,31	0,17		0,16	0,46	1,00	0,38		0,37
MK13 Keski-Suomi	0,14	0,26	0,29		0,37	0,27	0,52	0,57		0,44
MK14 Etelä-Pohjanmaa	0,25	1,00	1,00		0,47	1,30	2,09	2,53		1,42
MK15 Pohjanmaa	0,38	1,07	1,80		0,88	0,40	2,28	5,42	1,33	1,95
MK16 Keski-Pohjanmaa	0,28					0,36	7,42			
MK17 Pohjois-Pohjanmaa	0,28	0,97	0,82	3,23	0,66	0,41	1,56	0,98	7,29	1,22
MK18 Kainuu	0,73	1,50			0,67	0,78	4,40	0,75		1,50
MK19 Lappi	1,10	2,08	1,19		1,59	0,86	1,75	0,55		1,17
MK21 Ahvenanmaa	2,80	2,00			1,00	0,45	0,68			1,20

Työssä olevat työnhakijat

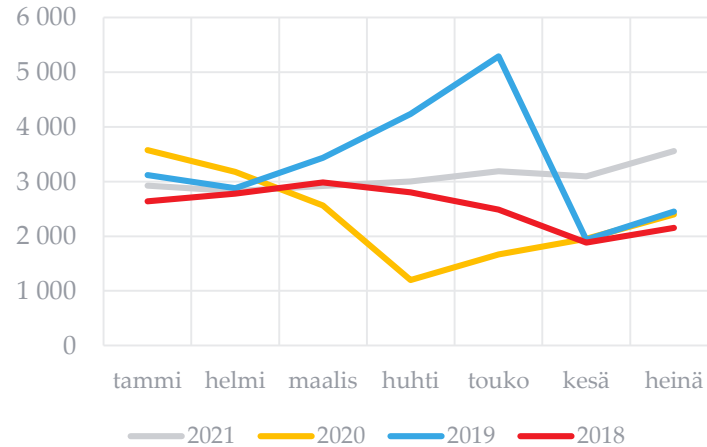

Heinäkuussa 2021 TE-toimistoissa oli yli 240 000 työssäkäyvää työnhakijaa. Yksittäisten ammattien joukossa työssäkäyviä työnhakijoita löytyi merkittävästi myös ravintola-alalta ja kaupasta sekä muista palveluammateista. Vuoteen 2019 verrattuna määrä oli lisääntynyt. Tilannetta selittää lomautukset.

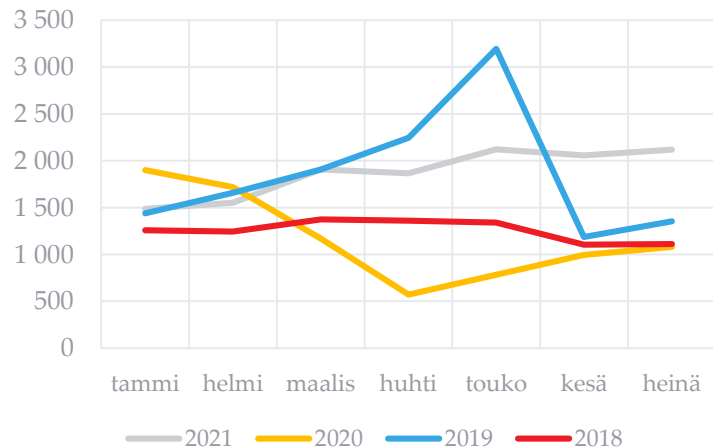
Marava-alan uudet julkaistut työpaikat
kuukausittain tammi-heinäkuussa vuosina
2018, 2019, 2020 ja 2021

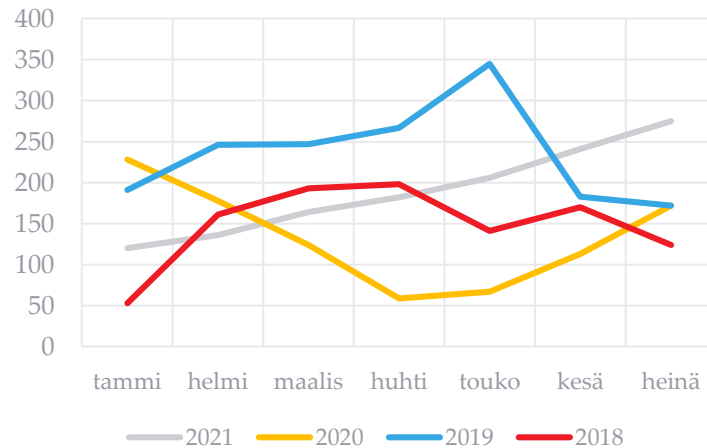
kaupan alan uudet julkaistut työpaikat
kuukausittain tammi-heinäkuussa vuosina
2018, 2019 ja 2020

Siivousalan uudet julkaistut työpaikat
kuukausittain tammi-heinäkuussa vuosina
2018, 2019 ja 2020

Turvallisuusalan uudet julkaistut työpaikat
kuukausittain tammi-heinäkuussa vuosina
2018, 2019 ja 2020

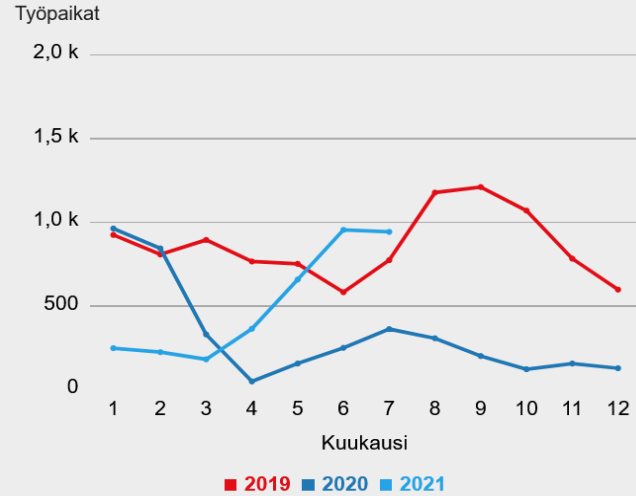
PAMin työmarkkinaseurannan mukaan avoimia paikkoja oli heinäkuussa auki enemmän kuin aikaisempina vuosina kaikilla PAMin keskeisillä aloilla vastaavana ajankohtana.

Ravintola-alan uudet julkaistut työpaikat kuukausittain kaupunkialueittain

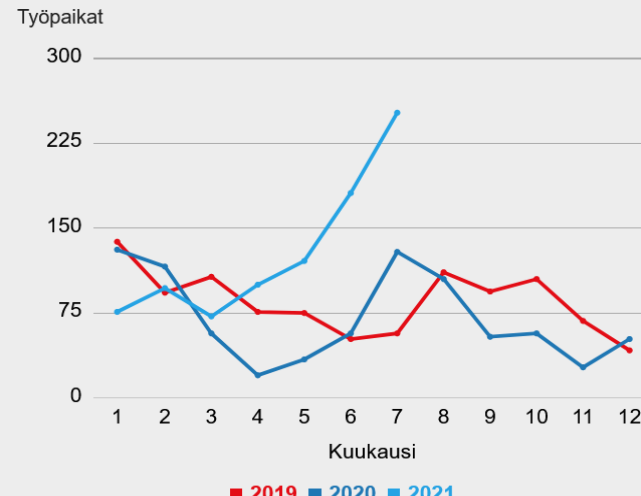

Palvelualojen ammattiliitto
Servicefacket

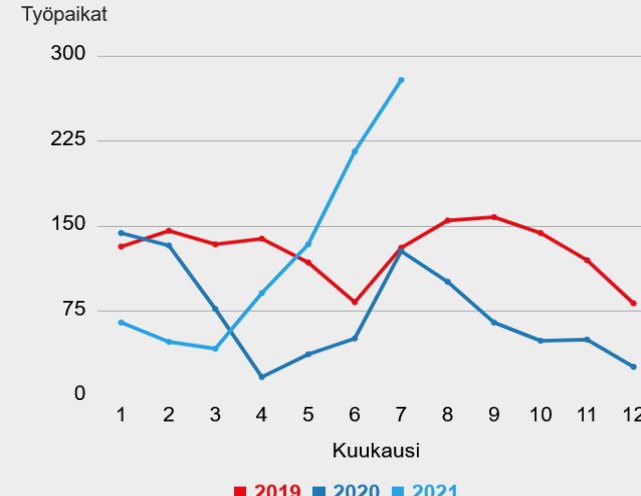
Pääkaupunkiseutu

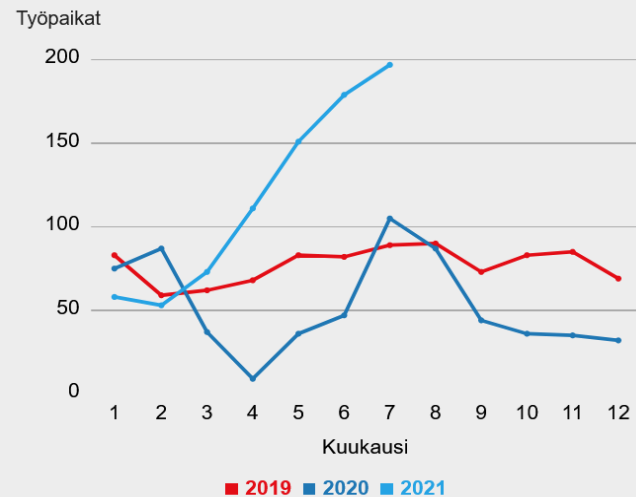
Turku

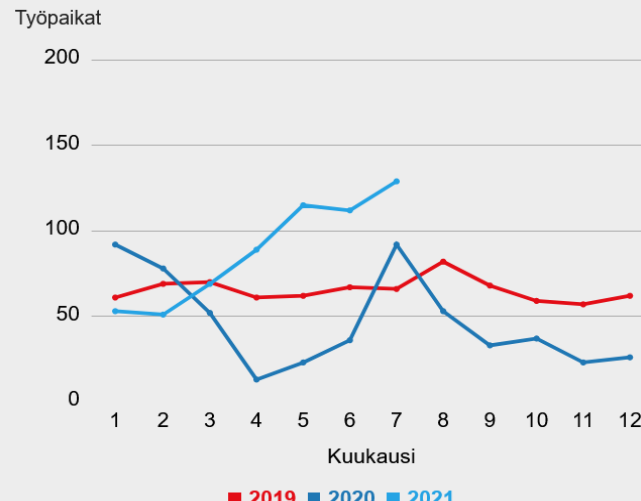
Tampere

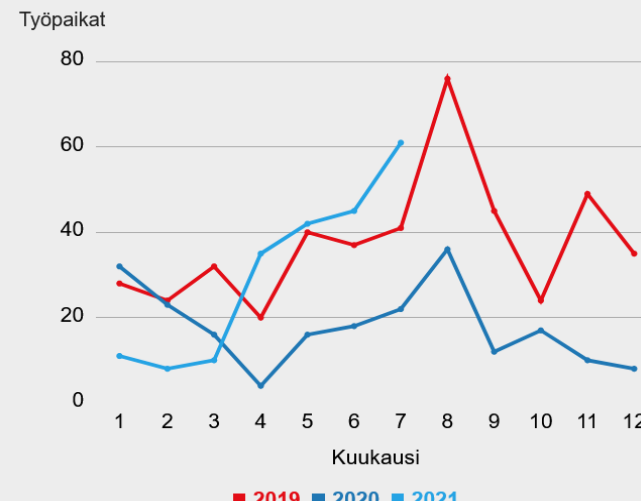
Oulu

Kuopio

Rovaniemi

PAMin työmarkkinaseurannan perusteella ravintola-alan paikkojen tarjonta oli edellisvuosiin verrattuna kovassa kasvussa jo kevätpuolella.

Kesällä tilanne näyttikin olevan merkittävästi erilainen kuin aikaisemmin Turussa, Tampereella ja Oulussa.

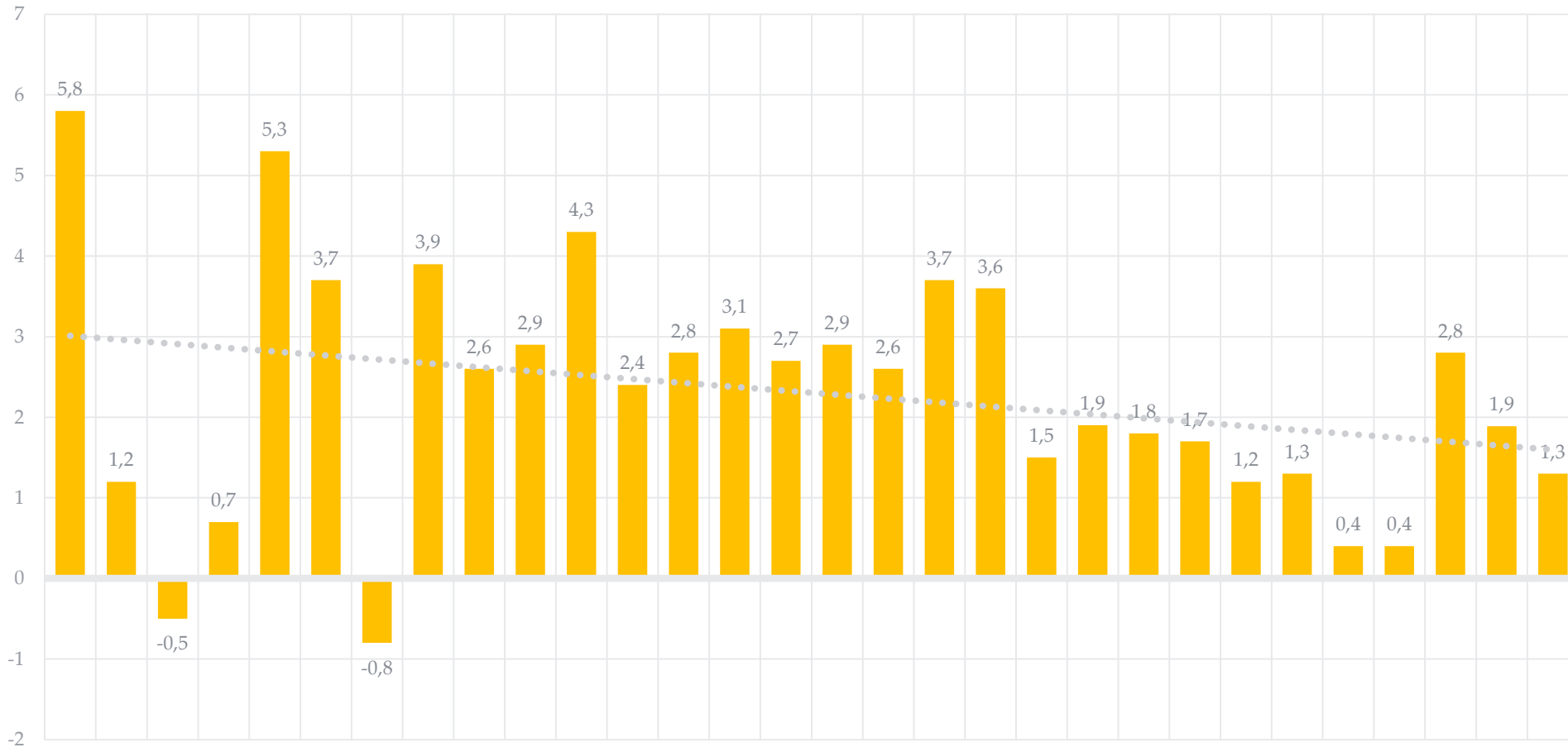
Kokoaikaisten mara-työntekijöiden säännöllisen työajan ansiokehitys

1991 - 2020 (sis.trendiviiva)

Lähde: EK (ja sen edeltäjien) ansiotilastot

Palvelualojen
ammattiliitto
Servicefacket

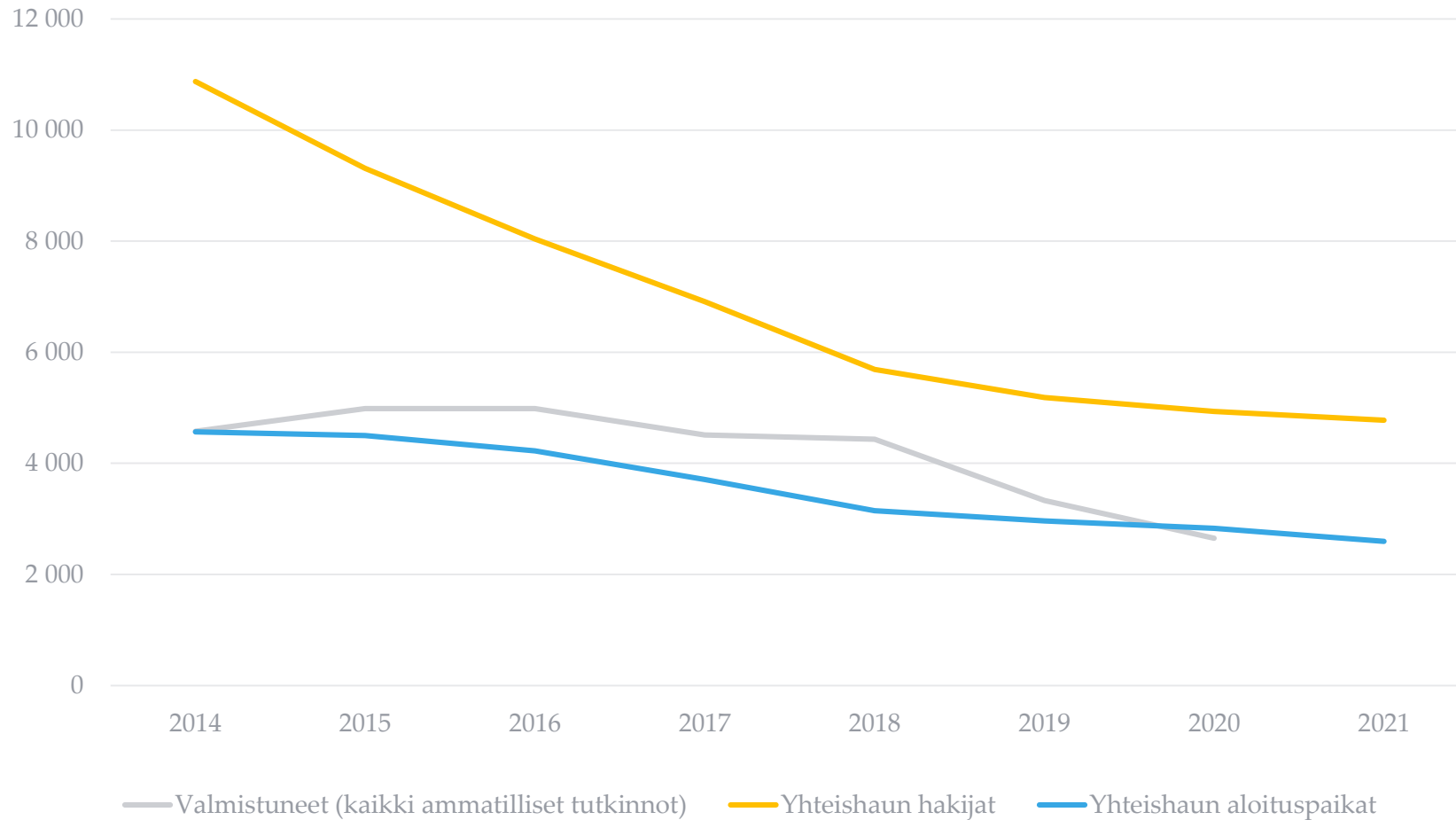
Aikavälillä 2010 – 2020 mara-alan kokoaikaisen työntekijän keskimääräinen kk-ansio kasvoi kaikkiaan 319 euroa. Mara-alan esimiehillä 406 euroa. Esimerkiksi siivoojilla, joista myös ollut pulaa, se kasvoi 416 eurolla.

Vuosina 2000-2010 maratt:n ansiot keskimääräinen kk-ansiot kasvoi 519 euroa.

1991 1992 1993 1994 1995 1996 1997 1998 1999 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020

Hotelli- ja ravintola-alan ammatillinen koulutus

Lähde: OPH

Hotelli- ja ravintola-alan koulutuksessa näkyy kuinka valmistuneiden määrä on ollut laskussa, hakijoiden määrä laskussa ja myös yhteishaun aloituspaikat laskussa. Alalle ei tule väkeä koulutuksen kautta kuten aikaisemmin.

**Palvelualojen
ammattiliitto**

Servicefacket